

Avva Iulian Pomerius

**SFATURI CĂTRE PREOȚI
DESPRE
VIAȚA CONTEMPLATIVĂ**

Traducere și studiu introductiv
de Dragoș Dâscă

Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2013

Cuprins

Iulian Pomerius, un <i>avva</i> mai puțin cunoscut (studiu introductiv de Dragoș Dâscă)	9
I. Coordonate biografice	9
II. Paternitatea tratatului	13
III. Avva Iulian și viața contemplativă	17
Preambul	27
Capitolul I	
Cum că viața contemplativă este acea viață în care Dumnezeu va fi văzut de cel cu inima curată	33
Capitolul II	
Despre chipul vieții viitoare	36
Capitolul III	
Cum că sfinții trebuie separați de oamenii netrebniți după acea judecată a lui Dumnezeu prin care, odinioară, i-a despărțit pe îngerii cei binecuvântați de cei necurați	38
Capitolul IV	
Despre înviere sau viața sfinților	41
Capitolul V	
Pe cei care disprețuiesc cele prezente, fericirea vieții contemplative îi încântă încă de aici	45

Capitolul VI	
Desăvârșirea vieții contemplative care se poate dobândi de aici, nu se poate compara cu desăvârșirea vieții viitoare	48
Capitolul VII	
Sfinții nu pot să-L vadă pe Dumnezeu decât dobândind fericirea vieții viitoare	51
Capitolul VIII	
Natura și gradul desăvârșirii vieții contemplative în acest trup sau în ce chip se dedică deplinei ei folosiri cei ce disprețuiesc lumea	53
Capitolul IX	
Pe cât de mare este deosebirea dintre desăvârșirea acestei vieți și cea a vieții viitoare, pe atât de mare este deosebirea dintre cei ce nu doresc să păcătuiască și cei care nu mai pot păcătui	57
Capitolul X	
Cum aici, sfinții L-au văzut pe Dumnezeu în chipul creat pe care Și l-a asumat	59
Capitolul XI	
Despre firea trupurilor îndumnezeite care vor fi la Înviere	60
Capitolul XII	
Cât de mare este diferența dintre viața contemplativă și cea practică	62
Capitolul XIII	
Cum pot fi preoții părtași la viața contemplativă	67
Capitolul XIV	
Unde vorbitorul se scuză spunând că nu îndrăznește să îi învețe pe învățătorii Bisericii	71

Capitolul XV	
Despre neglijența preotului care, comportându-se contrar învățaturii sale, nu poate îndeplini rolul de învățător	72
Capitolul XVI	
Ce pericol îi așteaptă pe cei ce fie vor să părăsească Biserica încredințată lor, fie nesocotesc să o conducă cu râvnă	75
Capitolul XVII	
În care unui om îngrijorat că nu poate nici să părăsească Biserica, nici să o conducă, «scriitorul» îi răspunde, sfătuindu-l că ar fi mai bine să o conducă prin propriul său exemplu	77
Capitolul XVIII	
Cât de puțin este de folos unui preot să arate prin exemplu ce ar trebui făcut, dacă nu a arătat de asemenea prin propovăduire ce trebuie să fie crezut	79
Capitolul XIX	
Despre virtutea credinței, fiindcă de ea ține nu doar a crede sau a înțelege, ci încă și a lucra cele bune	81
Capitolul XX	
La nimic nu-i folosește unui preot să trăiască virtuos dacă, tăcând, nu-l îndreaptă pe cel care trăiește în păcat	84
Capitolul XXI	
Jalnica priveliște a preotului care trăiește trupește	89
Capitolul XXII	
După cuvântul Profetului, din vina lor pier cei care nesocotesc, dintr-o voință stricată, sfaturile sau dojanale preoților	95

Capitolul XXIII	
Preoții, chiar și cei care pot face altfel, ar trebui să învețe atât de simplu încât toți să poată înțelege ceea ce învață	99
Capitolul XXIV	
Deosebirea dintre învățătorii care zidesc Biserica prin învățătura simplă și cei care își vântură propria lor elocvență printr-o oratorie strălucită	101
Capitolul XXV	
Trăsăturile preoților care doresc să devină părtăși ai vieții contemplative	103
Epilog	
Laudă sfinților preoți	107
Bibliografie	111

Studiu introductiv
Iulian Pomerius,
un *avva* mai puțin cunoscut

I. Coordonate biografice

Deși aproape necunoscut în spațiul teologic românesc, Iulian Pomerius s-a bucurat de o faimă considerabilă în timpul vieții. Preot african născut în Mauritania, Africa de Nord, a migrat în Galia ca urmare a persecuției vandalilor conduși de Huneric († 484) împotriva creștinilor. Aici a deschis o școală de retorică în localitatea Arles. În jurul anului 497 – singura dată sigură cunoscută din viața lui Pomerius – l-a avut elev pe Caesar, viitorul episcop de Arles¹.

¹ Joseph Tixeront, *Précis de Patrologie*, huitième édition, Paris, Librairie Victor Lecoffre, 1927, p. 447.

Semnificativ, Iulian este numit *abbas*² de unul dintre corespondenții săi, fapt care sugerează că a avut sub îndrumarea sa, la Arles, un grup de monahi care se nevoiau ducând o viață de obște (cenobitică), după cum arată câteva pasaje din *De vita contemplativa*³. Unii cercetători susțin că ar fi fost starețul mănăstirii de la Ile de Carmorgue, acea *isla suburbana* care se află în mijlocul regiunii Rhône, în apropiere de Arles. Caesar de Arles⁴ a fost aici stareț între 498/499 și 502, iar dacă ucenicul l-a înlocuit pe învățător,

² Termenul latin pentru „stareț” care calchiază grecescul *avva*, $\alpha\beta\beta\alpha$. Această mențiune documentată ne-a determinat să ne referim la Cuviosul Iulian Pomerius cu titlul de *avva*.

³ S. Mary Josephine Suelzer, CSP, „Introduction” în: Iulianus Pomerius, *De Vita Contemplativa*, translated and annotated by Mary Josephine Suelzer, „Ancient Christian Writers” (ACW), Newman Press, New York/Ramsey N.J., 1947, p. 4.

⁴ Caesar de Arles (470-543), prăznuit ca sfânt al Bisericii pe data de 27 august, este considerat întemeietorul Bisericii Franței; a realizat o impresionantă operă de caritate și a fost un iubitor al vieții monahale, scriind (cel puțin) două tratate dedicate acestui subiect: *Ad monachos* și *Ad virgines*; a combătut erezia semipelagianismului.

Pomerius va fi părăsit mănăstirea înainte de sfârșitul secolului al V-lea⁵.

Până la noi au ajuns mai multe epistole trimise lui de Ruricius, episcopul de Limoges. În aceste epistole el îl imploră pe Avva Iulian să vină și să-și stabilească domiciliul la Limoges pentru ca un număr mai mare de oameni să se folosească de erudiția și evlavia sa. Văzând că invitația sa repetată nu dă roade, Ruricius i-a scris lui Aeonius, episcopul de Arles, implorându-l să-l convingă pe Pomerius să se mute în Limoges. Nici una din aceste epistole nu a avut vreun efect. Influența și importanța lui de povățuitor duhovnicesc este atestată și de continuatorul lui Ghenadie al Marsiliei, Sfântul Isidor al Seviliei, la întocmirea cronicii *De viris illustribus*, unde se relatează că Iulian „trăiește încă, într-un mod de viață vrednic de Dumnezeu, potrivit slujbei și treptei sale”⁶. De altfel stilul cenobitic pomerian

⁵ Martin A. Claussen, *The Reform of the Frankish Church. Chrodegang of Metz and the Regula canonorum in the Eighth Century*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004, p.185.

⁶ *De viris illustribus*, 25, 31, ML 83, 1096A.

va fi chiar, într-o oarecare măsură, normativizat la Sinodul al II-lea de la Vaison, prezidat de ucenicul lui Iulian Pomerius, Caesar de Arles, în care s-a propus ca *presbiteri* [preoții de mir], care dețineau o responsabilitate sporită datorită eforturilor depuse de râvnitorul episcop pentru dezvoltarea și întărirea sistemului parohial, să instituie o viață de obște sau de trai în comun: trebuiau să găzduiască în casele lor citeți, tineri clerici și, precum niște *boni patres*, să-i îndrume duhovnicește și să-i instruiască în dogmele creștine⁷.

Singura lucrare care a supraviețuit de la *abba* Iulian Pomerius este tratatul *De vita contemplativa*⁸; izvoare din vechime îi atribuie următoarele lucrări care, din

⁷ Joseph C. Plume, *Pomeriana*, în: *Vigiliae Christianae*, vol. 1, nr. 4, october 1947, Editura Brill, Leiden, p. 237.

⁸ Singurul autor român care îl menționează pe Iulian Pomerius este ierom. Vasile Bîrzu, în: „Influența Sfântului Diadoh al Foticeei asupra spiritualității minții în Apus” (publicat în *Revista Teologică*, 2008, nr. 2, Sibiu). Numele lui apare menționat trecător în: P. Riche, *Educație și cultură în Occidentul barbar*, București, 2001, și în: J. le Goff, *Pentru un alt Ev Mediu*, II, București, 1986.

Capitolul IV

Despre înviere sau viața sfinților

1. Aceasta este viața contemplativă: viața fericită; cei care o dobândesc prin chivernisirea lucrărilor binelui vor fi asemenea cu binecuvântații îngerilor³ și vor domni neîncetat cu Dumnezeu. Cei care aici au crezut, acolo vor vedea [ceea ce au crezut]; se vor bucura într-o veșnică bucurie, cu inimi curate contemplându-L pe Creatorul lor; posedând o iubire dumnezeiască și reciprocă, ei vor fi veșnic uniți atât cu Dumnezeul lor, cât și între ei. Primindu-și trupurile înzestrate cu nestricăciune și nemurire⁴, ei vor dobândi cetățenia patriei cerești; și astfel devenind cetățeni pentru veșnicie⁵, ei vor obține răsplata făgăduită. Acolo, aceștia vor fi

³ Mc. 12, 25.

⁴ I Cor. 15, 53.

⁵ Evr. 13, 14.

covârșiți de atât de multă bucurie, de o atât de mare răsplată a încântărilor cerești, încât vor aduce mulțumiri Binefăcătorului lor pentru atât de multe daruri și nu vor simți sațietate atunci când vor primi abundența desfătărilor. Acolo, astfel, vor fi deschise mințile fiecăruia către fiecare, așa precum chipurile trupești le apar ochilor trupești; pentru că atât de profund și de desăvârșit curățite vor fi inimile oamenilor, încât vor aduce mulțumiri Domnului pentru că i-a purificat și nu vor trebui să roșească pentru vreo urmă a păcatelor; căci acolo nu vor fi nici păcate și nici păcătoși, iar cei care vor fi în acel loc nu vor mai putea să păcătuiască. Atunci tainele nu vor mai fi ascunse fericiților, care, în inimile lor curate⁶ vor vedea pe Însuși Domnul. Într-adevăr, atât de desăvârșite vor fi fapăturile omenești, încât nu vor mai putea cunoaște schimbarea în mai bine sau în mai rău.

2. În această fire omenească, înălțată la asemănarea Creatorului său⁷, toate darurile

⁶ Ps. 23, 4; Ps. 50, 11; Prov. 20, 9.

⁷ Fc. 1, 27; 5, 1; Înț. Sol. 2, 23; Iac. 3, 9.

primite în chip firesc, [dar] stricate de păcat, vor fi reînnoite în mai bine; cunoștința fără greșală, amintirea fără uitare, cugetarea fără rătăcire, mila fără prefăcătorie, simțul fără păcat, sănătate [*incolumitas*] fără slăbiciune, fericire fără durere, viață fără moarte, ușurință fără obstacol, abundență fără sațietate și sănătate în toate privințele fără de boală; într-adevăr, pentru că aici orice lucru alterat în trupurile omenești sau orice ar fi fost sfâșiat de mușcătura fiarelor sau întâmplări neprevăzute să-i fi dus departe sau felurite soiuri de boli să le fi distrus sănătatea celor apropiați sau cruzimea omenească să-i fi mutilat sau dacă cumva focul sau orice alt lucru a provocat cuiva vreun rău sau chiar bătrânețea însăși să fi cauzat greutate și sănătății, acestea și alte răni provocate trupului asemănătoare doar învierea le va vindeca acolo și aceasta va sădi în toate membrele trupurilor reînnoite o sănătate nestricăcioasă.

3. De aceea, oricine va fi acolo, deși deosebindu-se în rang datorită unor merite felurite, fără îndoială toți vor fi într-o

fericire desăvârșită pentru că răsplata fiecăruia va fi suficientă și cei deja desăvârșiți nu pot primi mai mult decât răsplata lor. Într-adevăr, precum săturarea trupului este săturare pentru toți oamenii în mod egal, fiecare muncind nu în mod egal, ci după cât poate, astfel toți sfinții deosebindu-se printr-o oarecare diferență în treptele lor, vor fi desăvârșiți într-o unică fericire pentru că ei vor fi fericiți într-o unică desăvârșire. Pe lângă aceasta, în acel loc de o așa mare fericire nimeni nu-și va aroga sieși un merit mai mare, fiindcă acolo nu va exista aroganță, nici cel care este mai jos nu va fi invidios pe cel de mai sus, fiindcă acolo nu va exista invidie. Și din acest motiv, deși va exista diferență între lăcașuri totuși acolo va fi cea mai mare egalitate a unicei desăvârșiri în aceia care vor avea unica fericire a Împărăției cerurilor.